

Sloterland, Badhoevedorp Met 60 tuinders rekening houden met elkaar

"Composthoop opzetten, onverhuurde tuinen onder handen nemen, de tegels van het tuinpad rechtleggen – dat zijn de klussen voor vandaag". Aan het woord is Anne Kroes. Ze verzorgt het welkom op de Zomerwerkdag op Sloterland, één van de vroegste broedplaatsen van de Nederlandse biologische landbouw, gelegen onder de rook van Amsterdam en met zicht op Schiphol. Andries Palmboom en Wim Goris werkten mee en maakten er een Dynamisch Portret van.

Tekst en foto's: Andries Palmboom, Wim Goris

Bestuursleden Hetty Berkhout (l) en Anne Kroes

Al vanaf 1937 wordt op dit stukje Haarlemmermeer-klei biologisch-dynamisch gewerkt. Zware, jonge vruchtbare poldergrond. Het was de jonge Hans Wolterbeek, die hier neerstreek en vol van idealen zijn tuinbouwbedrijf 'Sloterland' tot ontwikkeling bracht – tegen de stroom in van de heersende landbouwvooruitgang. Een idealist en pionier in hart en nieren, die graag uitleg gaf over zijn missie aan de vele mensen, voor wie 'Sloterland' openstond. In de loop der jaren heeft hij velen geïnspireerd en opgeleid. Je kunt in het biologisch-dynamische werkveld met regelmaat mensen tegenkomen, die er door Hans Wolterbeek zijn binnengeleid, zoals hoogleraar Ton Baars, Urtica-Vijfsprong-bestuurder Ed Taylor en 'Kunst-en-Koe'-schilder Herman Smith.

1978 – 2011

Toen Hans Wolterbeek in 1978 met pensioen ging was er geen opvolger binnen de familie. Ook buiten de familie bleek overname niet

mogelijk. Het einde van een mooi stuk BD-grond? Van zoveel pionierswerk? Nee! De vele betrokken vrijwilligers richtten de vereniging 'Vrienden van Sloterland' op, die het land van Hans Wolterbeek ging huren en er het biologisch-dynamische werk ging voortzetten in volkstuinverband. Hans is met zijn vrouw Ank blijven wonen op zijn/hun levenswerk. Hun verbondenheid met de grond bleef, maar nu via adviezen en aanwijzingen aan de volkstuinders. Eind 2010 overleed Hans Wolterbeek op 97-jarige leeftijd. Dynamisch Perspectief schreef er al eerder over (zie DP 5-2010). Ondertussen dienden zich overheidsplannen aan voor een tracéwijziging van de snelweg A9, die voor Sloterland niet zonder consequenties zal blijven. Wat zullen we dus aantreffen in de dag-dagelijkse praktijk van een Zomerwerkdag?

Oprukkende logistiek

Onze bus leidt ons over een wirwar van nieuwe wegen, door lange eenzame tunnels en over vernuftige busbanen. Nieuw asfalt, nieuw

beton. Bij het uitstappen is een zweem van kerosine te ruiken. De nabijheid van Schiphol is goed voelbaar. Hier en daar moderne, doosachtige hotels en aircatering-loodsden met giga-parkeerterreinen, zomaar in het niets. Tegelijkertijd is de rust te ervaren – wijdsde ruimte, wind en zon – van de Haarlemmermeer, zoals die eind 19e eeuw is aangelegd voor ruim bemeten percelen akkerbouw. Toch zegt een stemmetje: "Dit hier is Chipshol-country". Hier wordt hevig gespeculeerd op waardevermeerdering van deze rijke landbouwgronden, met een keiharde juridische strijd die regelmatig de landelijke pers haalt. Aan een oude weg richting Schiphol, tussen bomen en hagen verscholen, ligt Sloterland. Op een dikke boom is het naambord gespijkerd. Over het pad langs het huis van de familie Wolterbeek lopen we naar de oude schuur en ineens staan we in een andere, oude wereld. Het heeft mij verbaasd hoe weinig je hier merkt van de oprukkende logistiek. Nee, hier groeizame ochtendvochtigheid, ontluikende bloemenweelde, krachtige gewassen, tuinrust. Zo'n oase! Begrijpelijk, dat menig tuinder er vanuit Amsterdam drie kwartier fietsen voor over heeft om hier te zijn. Twee keer in de week, en soms al vanaf 1978.

Sloterland is een oase in Chipshol-country

Tuingereedschap

De Vereniging heeft de beschikking over een loods/werkruimte/kantine, de 'Vlierbloem'. Daar worden we ontvangen door Anne Kroes, al jaren bestuurslid en één van de drijvende krachten achter de 'Vrienden van Sloterland'. In 'De Vlierbloem' overzichtelijke rekken met tuinkleren, kaplaarzen en overall spades, rieken, harken. Nog nooit heb ik zoveel tuingereedschap per hectare BD-grond gezien! "Ja," zegt Anne half-mopperend. "De leden gebruiken hun eigen gereedschap, maar laten het ook vaak slingeren. Eens per jaar ordenen we het. Wat door niemand geclaimd wordt, is voor de Vereniging." In 'de Vlierbloem' zien we ook een schoolbord met mededelingen en werkschema's voor het gemeenschappelijke werk. En zowaar een heuse bestuurskamer / bibliotheek / verblijfsruimte-voor-bij-slechtweer. Vandaag heeft één van de leden, een VUT-tende bakker, zijn oven er neergezet. Hij bakt brood voor de lunch. Het ontgaat de le-

den niet. "Dat ruikt lekker!" merken ze op, langzaam binnendruppend voor deze zaterdagse tuinwerkdag. Zie daar het verenigingsleven in de praktijk.

Compost maken

Vandaag staat o.a. het opzetten van een volgend stuk composthoop op het programma.

In de afgelopen weken hebben de tuinders hun tuinafval op de compostplaats op een hoop gegooid. Ze hebben zich daarbij gehouden aan de voorschriften voor wat er wel en wat niet op de compost mag. Geen kweekgras, geen aangetaste koolstronken en geen houtige stengels.

Die worden gedroogd en in de oven verbrand. Die instructies staan, vergezeld van een sympathieke uitleg, sowieso in het informatieve boekwerkje dat ieder nieuw lid krijgt. Maar op strategische plaatsen op de tuin staan ze ook nog eens opgespijkerd. Het tekent de inspanningen die nodig zijn om met een groep van 60 tuinders niet alleen rekening met elkaar te houden, maar ook nog eens te voldoen aan specifieke eisen van de BD-methode.

Ik help het ploegje tuinders, dat bezig is de composthoop op te zetten, en ik ervaar de erfenis van Hans Wolterbeek: hoe nauwgezet dit gebeurt in overeenstemming met zijn instructies. Laagje groen tuinafval, laagje grond, laagje mest (van de pony's van de buurman), een handvol natuurskalk. Tenslotte wordt de verse composthoop voorzien van de BD-compostpreparaten. Het mag gezegd worden: de compost van oudere datum ligt er mooi rijp bij en heeft de heerlijke geur van vruchtbare aarde. Er zullen in de Haarlemmermeer weinig percelen

zijn, die de tekenen dragen van een zo intensieve humustoevoeging. De zware zeeklei is hier uitzonderlijk luchtig en makkelijk te bewerken.

Tuinpad

We laten ons inschakelen bij het algemeen onderhoud. Een paar tuinen zijn onverhuurd en die moeten nodig van onkruid ontdaan worden. (Ja, tuinliefhebber uit Amsterdam e.o., Sloterland heeft niet eens een wachtlijst!). Gras en onkruid spa-diep uitspitten, zorgvuldig de grond afslaan van de wortels en dan sorteren naar geschiktheid voor de composthoop. Hier wordt geen half werk geleverd! Het werk is best zwaar, maar wordt gebroederlijk aangepakt en opgewekt tot een einde gebracht.

Ook helpen we met de opknapbeurt van het centrale tuinpad. Dit is het tracé van het spoortje dat Hans Wolterbeek in een grijs verleden heeft gelegd om zijn vers gesneden groenten over het lange perceel te kunnen vervoeren. De tegels liggen tussen de voormalige rails, maar nu rukt het onkruid op en de tegels liggen scheef. Als extra aanleiding voor deze klus geldt dit: het oneffen pad is rollator-onvriendelijk geworden en dat weerhoudt Ank Wolterbeek ervan om haar rondes over de tuin te maken, die ze zo gewend was. Vanzelfsprekend verzorgt de Vereniging dat met alle plezier. Het valt op hoe monter de leden, jong en oud, zich vanzelfsprekend inzetten voor klussen buiten de grens van hun eigen tuintje.

33 jaar Sloterland

Bij een kop thee gaan Anne Kroes, Hetty Berkhout en Foeke Dekker dieper in op hun Sloterland. Zij maken onderdeel uit van het bestuur, soms al jarenlang. Hetty kwam al op Sloterland voordat er volkstuinten waren: "In het begin ging het ons erom Sloterland als BD-plek te behouden. Dat stond expliciet in de statuten. Dat kon geborgd worden door Hans Wolterbeek, die – wonend op het erf – in de buurt was en wiens inzichten beschikbaar waren. De verhoudingen waren natuurlijk wel veranderd. Het was aan Hans om onze zelfstandigheid te respecteren. En het was aan ons om de historische band met het land te respecteren, die de Wolterbeeks nu eenmaal als oprichters-eigenaren hadden. En welke praktische afspraken maak je, bijvoorbeeld over de grasmaaier, compostversnipperaar, de boomgaard, de

hagen rondom het land? Dat was best een proces. Daar is een modus voor ontstaan."

Sloterland bestaat nu ca. 33 jaar als BD-volkstuinenland. Toe aan een generatie-overdracht?

Hetty: "We mogen ons verheugen op een behoorlijk constante bezetting van de tuinen. Er is natuurlijk een wisselende bezetting en er komen beslist ook jonge mensen bij."

Wat betekent dat voor het BD-gehalte van Sloterland?

Foeke: "Niet alle nieuwkomers zijn bekend met BD en dat houdt ons bezig. We hebben ons dus moeten afvragen in hoeverre we BD kunnen handhaven en hoe. Voorjaar 2010 hebben we een beleidsplan 2010-2014 in de Algemene Ledenvergadering besproken. Daar kwam uit, dat we misschien niet 100% BD werken, maar dat we een aanzienlijk deel van de BD kunnen waarmaken, zeker in het gemeenschappelijke werk. Bijvoorbeeld het gebruik van compostpreparaten, en haagaanplant. Voor individuele tuinders is het duidelijk, dat biologisch het absolute minimum is. Wij stimuleren actief het gebruik van biologisch zaai- en plantgoed. Soms zie je discussie ontstaan. De Haarlemmermeer-klei vraagt bijvoorbeeld om spitten vóór de winter. Dat is algemeen aanvaard in de BD. Maar sommige tuinders houden het principeel op niet-spitten. Daar heeft het bestuur niet zoveel invloed op." Hetty: "Er is nog een BD-aspect waar wij ons voor inzetten: imkeren op Sloterland. De bijenstal van Hans Wolterbeek was in onbruik geraakt. Wij hebben een imker kunnen vinden, die ons twee van zijn bijenvolken ter beschikking stelt, in een lease-constructie. Zo is de bijenteelt terug op Sloterland. Wonderwel was de imker-uitrusting van Hans nog vrijwel compleet en bruikbaar!"

In hoeverre wordt er voorlichting gegeven om de BD-continuïteit te waarborgen?

Hetty: "Bij de introductie krijgen de nieuwkomers een rondleiding en veel uitleg, en een brochure om door te lezen. Sowieso geven we ons verenigingsblad uit, 'Stuifmail'. En ik stimuleer de leden om in onze bestuurskamer in de boekenkast te neuzen. Daar ligt op tafel bijvoorbeeld altijd Dynamisch Perspectief. Verder organiseren we op ons jaarlijkse Tuinfeest altijd een spreker, zoals over het belang van vlinders,

of over planten, die voor etherische oliën gebruikt kunnen worden. Twee weken geleden sprak de imker over de bijen. Soms is er een excursie, zoals laatst naar 'De Zonnetuin' van Guurtje Kieft bij Alkmaar."

De toekomst

De continuïteitskwestie komt echter vanuit een heel andere hoek. De A9 zal worden verlegd, rakelings langs Sloterland. Vanuit het oogpunt van het nabijgelegen Badhoevedorp is de verlegging gerechtvaardigd. Het dorp wordt nu door het voortrazende Randstad-verkeer bruut doormidden gesneden. Voor de tuinders van Sloterland was het plan onmiddellijk bedreigend. Hun paradijsje krijgt hoe dan ook te maken met verkeerslawaai. Blijft het de moeite waard om erheen te fietsen?

Wordt de tracéverlegging het einde van Sloterland?

Foeke: "Even leek het daarop. Er is met de Gemeente gesproken over verplaatsing van Sloterland en daarmee bedoelden ze de volkstuinactiviteiten. De familie Wolterbeek zou dan in de positie zijn om uitgekocht te worden. (Zou zonde zijn van de BD-historie op deze plek!!) We hebben onze statuten ervoor moeten veralgemeniseren. Onze doelstelling was namelijk volgens de Gemeente teveel gekoppeld aan de locatie. Om een verplaatsing door de Gemeente te rechtvaardigen moesten we ook onze identiteit stevig profileren, het unieke van een BD-volkstuinvereniging. Dat was één van de aanleidingen voor het beleidsplan 2010-2014."

En nu?

Foeke: "Het uiteindelijke tracé van de A9 zal niet over Sloterland lopen. Er is voor de overheid geen aanleiding meer voor een uitkoop en een verplaatsing, en zelfs niet voor aanvullende maatregelen, zoals geluidwering of fijnstof reductie. En dat terwijl het verkeer op slechts 150 m zal langsrazen! Ons huurcontract met de familie Wolterbeek is nu tot 2014 verlengd. We gaan samen kijken hoe we zo min mogelijk last kunnen hebben van de A9. We zijn al begonnen met extra haag-aanplant. We gaan door met Sloterland!". ☺

De compost heeft de heerlijke geur van vruchtbare aarde

Vereniging 'Vrienden van Sloterland'

Sloterweg 319, 1171 VC Badhoevedorp
Contactadres: Zwaluwstraat 35, 1171 SM
Badhoevedorp, kroes.ama@hetnet.nl

Bestuur: Gerard de Kruif, Anne Kroes,
Foeke Dekker, Hetty Berkhout, Jan van
Veen, Mathilde van Beekhuizen

Oppervlakte: ca. 1,2 ha
Grondsoort: zware zeeklei
De vereniging heeft 60 leden die de voormalige tuinderij Sloterland als volkstuincomplex gebruiken. De leden hebben en eigen tuin van 50 m², of een veelvoud daarvan. Zij kunnen ook een bessen- of bramenrij huren, evenals een platte bak of een stukje boomgaard. Gezamenlijk verzorgen zij het geheel: paden, compost, hagen. De vereniging huurt de grond van de familie Wolterbeek.